

Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Τόμ. 6, Αρ. 1Α (2011)

Εναλλακτικές Μορφές Εκπαίδευσης

ΤΟΜΟΣ Α
PART / ΜΕΡΟΣ Α

Η επίδραση των προδιαθετικών παραγόντων στη χρήση του διαδικτύου: μια έρευνα σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

Αχιλλέας Ευθυμίου, Βαρβάρα Μασούρου, Χριστίνα Λιούτα, Νικόλαος Αγγελίδης, Νικόλαος Κάτσιος

doi: [10.12681/icodl.754](https://doi.org/10.12681/icodl.754)

Η επίδραση των προδιαθετικών παραγόντων στη χρήση του διαδικτύου: μια έρευνα σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

The effect of the predispositional factors on internet use: a research on primary school teachers

Αχιλλέας Ευθυμίουπουλος
Δάσκαλος, Υπ. Διδ. ΕΚΠΑ, Msc,
efthimiopoulos@hotmail.com

Βαρβάρα Μασούρου
Δασκάλια, Υπ. Διδ. ΕΚΠΑ, Msc,
barmassourou@yahoo.gr

Χριστίνα Λιούτα
Γυμνάσιο Σοφάδων Καρδίτσας,
Φιλολόγος, Msc,
tsouk1@otenet.gr

Νικόλαος Αγγελίδης
Ειδικό Σχ. Γιαννιτσών, Δάσκαλος, Msc,
ekpmet0626@uom.gr

Νικόλαος Κάτσιος
Δάσκαλος, Msc
nkatsios22@yahoo.com

Abstract

In recent years, the Internet has developed rapidly and Internet use has become a prominent communication and social phenomenon. People have concerned with the effects of the Internet on people and society. A plethora of research conducted from the UGT perspective has indicated that individual dispositional factors and motivation are important antecedents affecting Internet uses and effects. This study was predicated on the UGT assumption that the impact of the antecedent factors on Internet uses and effects may be mediated by other factors such Mental and Emotional Involvement. Therefore we focused on the affect of dispositional and mediating factors such Internet Self-efficacy, Internet Anxiety, Motivation, Media Involvement and Interaction Involvement on Internet Use. We used purposive sample and the participants were schoolteachers in primary education. The results of this study suggest that important predictors of Internet Use are not demographics, individual difference variables or Internet Exposure. Rather Motivation and Involvement were significant predictors on Internet Use and they have not received enough attention on previous media use research. The results also suggest that the predispositional factors such Internet Self-efficacy and Internet Anxiety is more important predictors on Internet Use than are Motivation and Involvement. Therefore, to improve people's Internet use, policymakers, technology trainers and facilitators should focus on how to increase Internet Self-efficacy and decrease their Internet Anxiety.

Key-words: *Dispositional Factors, Self-Efficacy, Motivation*

Περίληψη

Η μεγάλη κοινωνικοπαιδαγωγική πρόκληση που αναδύεται στην ΚτΠ είναι η δημιουργία ενός νέου τεχνολογικού υπόβαθρου, μέσα στα πλαίσια του εκπαιδευτικού συστήματος, που θα διευκολύνει την επικοινωνία, την παραγωγή και τη διάχυση της κωδικοποιημένης γνώσης. Η εκπαίδευση είναι υποχρεωμένη να ενσωματώσει στις πρακτικές της παράγοντες που διευκολύνουν τη διαμεσολαβημένη επικοινωνία μεταξύ ανθρώπινων και πληροφορικών συστημάτων. Οι σύγχρονες έρευνες, που βασίζονται στα διεπιστημονικά πεδία της Κοινωνικής Πληροφορικής και της Γνωσιακής Επιστήμης, διακρίνουν το έλλειμμα αξιολόγησης της σχέσης μεταξύ των

Προδιαθετικών Παραγόντων των ανθρώπων απέναντι στα Πληροφορικά Συστήματα και της Διαχείρισης της Γνώσης μέσα από αυτά

Ο κύριος σκοπός της έρευνας είναι να εξεταστεί ο ρόλος της επίδρασης των Προδιαθετικών Παραγόντων στη χρήση του Διαδικτύου με την αξιοποίηση της μεθοδολογίας της Θεωρίας Χρήσεων και Ανταμοιβών σε δείγμα εκπαιδευτικών της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι Προδιαθετικοί Παράγοντες, όπως η *αυτοεπάρκεια* στο Διαδίκτυο και η *νευρικότητα* με αυτό είναι πιο σημαντικοί προγνωστικοί δείκτες της *έκθεσης* στο Διαδίκτυο, από ότι είναι τα *Κίνητρα* και η *Ανάμειξη*. Για το λόγο αυτό, για να βελτιωθεί η χρήση του Διαδικτύου από τους ανθρώπους, οι διαμορφωτές εκπαιδευτικής πολιτικής και οι εκπαιδευτές των Νέων Τεχνολογιών, θα πρέπει να επικεντρωθούν στο πώς να αυξήσουν την *αυτοεπάρκεια* των χρηστών στο Διαδίκτυο και να ελαττώσουν την *νευρικότητά* τους κατά τη διάρκεια περιήγησης σε αυτό.

Λέξεις - κλειδιά: Προδιαθετικοί Παράγοντες, Αυτοεπάρκεια, Κίνητρα Χρήσης Διαδικτύου

Ο Κοινωνικός Μετασχηματισμός της Εκπαίδευσης στη Ψηφιακή Εποχή

Η Κοινωνία της Πληροφορίας χαρακτηρίζεται από την αλλαγή του προσανατολισμού της εκπαίδευσης, που της προσδίδει πλέον το ρόλο ενός βασικού μηχανισμού αναπαραγωγής της εργασιακής δύναμης στο πλαίσιο ενός συγκεκριμένου καταμερισμού εργασίας. Όσο ο καταμερισμός εργασίας διευρύνεται και καθίσταται πιο πολύπλοκος, τόσο η σημασία της εκπαίδευσης στην προσαρμογή της εργασιακής δύναμης στις ιδιαιτερότητες της κάθε θέσης εργασίας αυξάνεται (Δερτούζος, 1998). Η εκπαίδευση αποκτά όλο και περισσότερο ένα χαρακτήρα κατάρτισης στην τεχνική γνώση που είναι απαραίτητη για τον χειρισμό συγκεκριμένων τυποποιημένων επαγγελματικών πρακτικών. Η διάκριση μεταξύ διανοητικής και χειρωνακτικής εργασίας δεν έχει στη Ψηφιακή Εποχή την ίδια κοινωνική λειτουργία, αφού οι διανοητικά εργαζόμενοι δεν απαρτίζουν πλέον μόνο μια συγκεκριμένη κατηγορία, αλλά την πλειοψηφία των εργαζομένων. Αυτή η αλλαγή που στηρίζεται και από τη τριτοβάθμια εκπαίδευση, παράγει μια τυποποιημένη γνώση που μπορεί να μεταδοθεί ευκολότερα με τη βοήθεια πληροφορικών συστημάτων (Van Dusen, 1997). Η τεχνολογία έχει τη δυνατότητα να υποστηρίξει την αναδόμηση ενός εκπαιδευτικού συστήματος και του αναλυτικού προγράμματος που προσφέρει. Από την άλλη, όμως, ένα εκπαιδευτικό σύστημα, εάν διαμορφωθεί κατάλληλα, μπορεί να υποστηρίξει την εισαγωγή της τεχνολογίας στην εκπαιδευτική διαδικασία (Cuban, 2001, Means, 1994).

Η επίδραση των Προδιαθετικών Παραγόντων απέναντι στην Τεχνολογία

Οι προδιαθέσεις των ανθρωπίνων συστημάτων καθορίζουν τη σχέση τους με τα πληροφορικά συστήματα. Η σχέση αυτή προσδιορίζεται κυρίως σε δύο άξονες:

- στη μορφή πρόσληψης και διαχείρισης πληροφορίας και γνώσης
- στην συχνότητα χρήσης

Οι σύγχρονες έρευνες, που βασίζονται στα διεπιστημονικά πεδία της Κοινωνικής Πληροφορικής και της Γνωσιακής Επιστήμης, διακρίνουν το έλλειμμα αξιολόγησης της σχέσης μεταξύ των Προδιαθετικών Παραγόντων των ανθρώπων απέναντι στα Πληροφορικά Συστήματα και της Διαχείρισης της Γνώσης μέσα από αυτά (Eastin & LaRose, 2000, Morahan-Martin, 2001, Susskind et al, 2003)

Ο Brosnan (1998) εισηγήθηκε ότι οι προδιαθέσεις των ατόμων απέναντι σε τεχνολογίες, όπως το Διαδίκτυο, δεν θα επηρεάσουν μόνο τη συχνότητα χρήσης

αυτής της τεχνολογίας, αλλά επίσης και την ικανοποίηση που αποκομίζεται από αυτή τη χρήση. Για παράδειγμα, οι άνθρωποι που δεν νιώθουν άνετα με τη χρήση e-mail, είναι λιγότερο πιθανό να έχουν ικανοποιητική επικοινωνία με ανθρώπους, μέσω e-mail. Για το λόγο αυτό, πέρα από παράγοντες, όπως τα κίνητρα και τα χαρακτηριστικά των υπολογιστών, οι ερευνητές χρειάζεται επίσης να διερευνήσουν το πώς οι προδιαθέσεις των ατόμων απέναντι στους υπολογιστές, επηρεάζουν τις χρήσεις υπολογιστών και τις επιπτώσεις τους (Mitra, 1998).

Η αυτοεπάρκεια και η νευρική ικανότητα (π.χ. Durndell & Haag, 2002, Smith et al, 2000) είναι δύο προδιαθέσεις που σχετίζονται με το Διαδίκτυο. Τα τελευταία χρόνια, αυτοί οι δύο παράγοντες έχουν γίνει αποδέκτες μεγάλης προσοχής από τους ερευνητές, εξαιτίας της επίπτωσής τους πάνω στους χρήστες του Διαδικτύου.

Αυτοεπάρκεια στο Διαδίκτυο

Έχοντας τις απαρχές της στη Θεωρία Κοινωνικής Επίγνωσης, η αυτοεπάρκεια ορίζεται ως «η πίστη κάποιου στις ικανότητές του για την οργάνωση και την εκτέλεση της απαιτούμενης σειράς δράσεων προκειμένου να παραχθούν δεδομένα επιτεύγματα» (Bandura, 1977). Ο Bandura υποστήριξε ότι όσο υψηλότερη η αυτοεπάρκεια κάποιου, τόσο πιο έντονα πιστεύει ότι είναι ικανός να ελέγξει την συμπεριφορά του για να επιτύχει μια επιθυμητή κατάληξη.

Οι Zhang και Lu (2002) διαπίστωσαν ότι η αυτοεπάρκεια επηρεάζει τη διαμόρφωση των κινήτρων. Ανακάλυψαν ότι άτομα με υψηλή αυτοεπάρκεια, είχαν ισχυρότερο επίπεδο κινήτρων, από ότι άτομα με χαμηλή αυτοεπάρκεια. Σε μια άλλη μελέτη, οι Fredin και David (1998) ταυτοποίησαν επίσης μια σύνδεση μεταξύ αυτοεπάρκειας και κινήτρου. Εξέτασαν χρήστες υπερ-μέσων και διαπίστωσαν ότι η αυτοεπάρκεια των χρηστών και τα κίνητρά τους αλληλεπιδρούσαν μεταξύ τους.

Αν και η έρευνα πάνω στην αυτοεπάρκεια στο Διαδίκτυο είναι ακόμα σε πολύ πρώιμο στάδιο, οι περισσότερες μελέτες (π.χ. Albion, 2001, Torkzadeh & Van Dyke, 2002) έχουν εστιαστεί σε παράγοντες που επηρεάζουν την αυτοεπάρκεια και στις σχέσεις μεταξύ αυτοεπάρκειας και επίδοσης στον υπολογιστή. Η έρευνα έχει δείξει ότι αρκετοί παράγοντες (π.χ. φύλο, ηλικία, προηγούμενη εμπειρία, εκπαίδευση) μπορούν να επηρεάσουν την αυτοεπάρκεια.

Σε μια πρόσφατη μελέτη, ο Chen και οι συνεργάτες του (2000) σύγκριναν τις χρήσεις των δασκάλων και την αυτο-επάρκειά τους στην επεξεργασία κειμένου, στη χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, σε ένα λογισμικό διαχείρισης βάσεων δεδομένων και σε ένα στατιστικό πακέτο. Τα αποτελέσματά τους έδειξαν ότι οι δάσκαλοι είχαν μεγαλύτερη αυτοεπάρκεια ως προς τις δύο τεχνολογίες (δηλαδή την επεξεργασία κειμένου και τη χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου,) με τις οποίες είχαν περισσότερη εμπειρία, σε σχέση με τις δύο τεχνολογίες (δηλαδή τη βάση δεδομένων και το στατιστικό πακέτο) με τις οποίες είχαν λιγότερη εμπειρία.

Η εμπειρία στο Διαδίκτυο, συμπεριλαμβανομένης και της εξοικείωσης, θα πρέπει να επηρεάσει την αυτοεπάρκεια στο Διαδίκτυο, και η αυτοεπάρκεια με τη σειρά της θα πρέπει να επηρεάσει την χρήση του Διαδικτύου και τα αποτελέσματα αυτής.

Πολλές μελέτες έχουν υποστηρίξει άμεσα ή έμμεσα την τελευταία αυτή προσδοκία. Για παράδειγμα, ο Salanova και οι συνεργάτες του (2000), σημείωσαν ότι όσο περισσότερη η εκπαίδευση στους υπολογιστές τόσο μεγαλύτερη η αυτοεπάρκεια σε αυτούς. Ο Tam (1996) διαπίστωσε ότι η αυτοεπάρκεια στους υπολογιστές ήταν ένας σημαντικός προγνωστικός δείκτης της επιτυχίας στη χρήση υπολογιστών. Οι Compeau και Higgins (1995) παρατήρησαν ότι άτομα με υψηλή αυτοεπάρκεια χρησιμοποιούσαν υπολογιστές συχνότερα και βίωναν μεγαλύτερη ευχαρίστηση από την χρήση τους. Οι Eastin και LaRose (2000) διαπίστωσαν ότι η αυτοεπάρκεια στο

Διαδίκτυο ήταν ένας θετικός προγνωστικός δείκτης της συχνότητας χρήσης του Διαδικτύου. Ωστόσο, ο Pedersen (2002) διαπίστωσε ότι η αυτοεπάρκεια ήταν ένας αρνητικός προγνωστικός δείκτης της πραγματικής χρήσης των νέων τεχνολογιών.

Νευρικότητα κατά τη διάρκεια περιήγησης στο Διαδίκτυο

Άλλη μια έννοια στενά συνδεδεμένη με την αυτοεπάρκεια στο Διαδίκτυο είναι η νευρικότητα για το Διαδίκτυο ή η ανησυχία για αυτό (Compreau & Higgins, 1995, Susskind et al., 2003). Οι ερευνητές της διαπροσωπικής και μαζικής επικοινωνίας έχουν διαπιστώσει ότι η αυτοεπάρκεια και η νευρικότητα είναι πολύ στενά, αλλά με αντίστροφο τρόπο, συνδεδεμένες. Για παράδειγμα, οι Horf και Colby (1992) διαπίστωσαν μια ισχυρή ανάστροφη διασύνδεση μεταξύ αυτοεπάρκειας και νευρικότητας στην διαπροσωπική επικοινωνία. Επιπλέον, οι Durndell και Haag (2002) παρατήρησαν ότι οι άνθρωποι με υψηλή αυτοεπάρκεια στους υπολογιστές είχαν χαμηλά επίπεδα νευρικότητας με αυτούς, από εκείνους με χαμηλή αυτοεπάρκεια. Η νευρικότητα για το Διαδίκτυο ορίζεται ως ο φόβος ή η αντίσταση στην χρήση του Διαδικτύου (π.χ. αναζήτηση ηλεκτρονικών πληροφοριών ή διαδικτυακή επικοινωνία), η σχετίζεται με αρνητικές επιπτώσεις στους χρήστες του Διαδικτύου (Susskind et al., 2003, Durndell & Haag, 2002). Για παράδειγμα, η σχετιζόμενη με τους υπολογιστές νευρικότητα πιθανώς να επηρεάζει την ψυχική ισορροπία (Bozionelos, 2001). Επιπλέον, οι Tewksbury και Althaus (2000) διαπίστωσαν ότι η νευρικότητα για το Διαδίκτυο παρεμποδίζει τις διαδικτυακές χρήσεις και ανταμοιβές. Αυτό ίσχυε ιδιαίτερα όταν οι χρήστες αναζητούσαν διασκέδαση και ανταμοιβές κατά τη διάθεση ελεύθερου χρόνου στον Ιστό. Έτσι, η νευρικότητα για το Διαδίκτυο χρήζει μεγαλύτερης προσοχής.

Η παρελθοντική έρευνα δείχνει ότι η ανησυχία απέναντι σε ένα μέσο ή κανάλι επηρεάζει τις χρήσεις αυτού του μέσου. Για παράδειγμα, άτομα με υψηλή ανησυχία προς τη γραφή απολάμβαναν εργασίες, οι οποίες εμπειρείχαν λιγότερη γραφική εργασία (Daly & Miller, 1975). Οι Snyder & Morris (1984) διαπίστωσαν ότι άτομα που δεν ένιωθαν άνετα με το τηλέφωνο το χρησιμοποιούσαν λιγότερο συχνά και λιγότερο ικανοποιητικά από εκείνους που ένιωθαν άνετα με αυτό. Παρομοίως, ο Reinsch και οι συνεργάτες του παρατήρησαν ότι η εκούσια χρήση του τηλεφώνου επηρεαζόταν σημαντικά από την ανησυχία για αυτό. Τα άτομα με υψηλά επίπεδα ανησυχίας απέφευγαν την χρήση του τηλεφώνου (Reinsch et al., 1990). Τα τελευταία χρόνια, έχουν διεξαχθεί περισσότερες έρευνες για την εξέταση της ανησυχίας των ατόμων απέναντι στους υπολογιστές. Ο Bozionelos (2001) όρισε τη νευρικότητα για τους υπολογιστές ως «αρνητικά συναισθήματα και διανοήσεις στην πραγματική ή εικονική αλληλεπίδραση με τεχνολογία βασισμένη στους υπολογιστές»

Ανάμειξη στο Διαδίκτυο

Στην έρευνα των μέσων μαζικής επικοινωνίας, η *ανάμειξη* έχει να κάνει με τη σχέση μεταξύ των χρηστών των μέσων και των μηνυμάτων που διαβιβάζουν τα μέσα ή ακόμα και με τα ίδια τα μέσα (Levy & Windahl, 1985), με το προσωπικό των μέσων (Rubin & Perse, 1987a) και με τους άλλους χρήστες των μέσων (Rubin & Step, 1997).

Οι Rubin & Perse (1987a) όρισαν την ανάμειξη με τα μέσα ως «τη νοητική, συναισθηματική και την συμπεριφοριστική συμμετοχή κατά τη διάρκεια και εξαιτίας της έκθεσης σε αυτά». Η *ανάμειξη* δίνει έμφαση στο γεγονός ότι η έδρα της ανάμειξης βρίσκεται μέσα στο άτομο, παρά μέσα στα μηνύματα ή τα ερεθίσματα. Επιπλέον, η *ανάμειξη* με τα μέσα τονίζει την αλληλεπίδραση μεταξύ κοινού και εξωγενών παραγόντων (δηλαδή, των μηνυμάτων ή των μέσων). Αυτή η έμφαση ανταποκρίνεται

στο επιχείρημα του Andrews και των συνεργατών του (1990), ότι η έδρα της *ανάμειξης* στη διαφήμιση βρίσκεται στους καταναλωτές και όχι στα προϊόντα. Για το λόγο αυτό, προκειμένου να γίνει κατανοητή η *ανάμειξη* στα μέσα, πρέπει πρώτα να κατανοήσουμε το εκάστοτε κοινό. Η *ανάμειξη* είναι ζωτική στην ερμηνεία του «*ρόλου των ενεργών αλληλεπιδρώντων ατόμων στην επικοινωνία*» (Rubin, 1998).

Νοητική ανάμειξη

Η *ανάμειξη* σχετίζεται στενά με την νοητική επεξεργασία των μηνυμάτων (Stephenson & Palmgreen, 2001). Η Perse (1990b) υποστήριξε ότι η νοητική *ανάμειξη* απεικονίζεται στην «*ενεργή συμμετοχή κατά την επεξεργασία των πληροφοριών*». Παρομοίως με την *ανάμειξη* στη διαφήμιση, η διανοητική *ανάμειξη* με τα μέσα μαζικής επικοινωνίας περιλαμβάνει προσοχή, αναγνώριση και λεπτομερή επεξεργασία (Perse, 1990b, 1990c). Τα άτομα, τα οποία είναι αναμειγμένα σε υψηλό βαθμό νοητικά, τείνουν να είναι πιο προσεχτικά και περισσότερο δεσμευμένα στην αναγνώριση και την λεπτομερή επεξεργασία των πληροφοριών.

Συναισθηματική Ανάμειξη

Η *συναισθηματική ανάμειξη* γίνεται ορατή στις συναισθηματικές αντιδράσεις των ατόμων απέναντι στις πληροφορίες και τα μέσα μαζικής επικοινωνίας (Perse, 1990b). Οι ερευνητές της επικοινωνίας δεν έχουν δώσει αρκετή προσοχή στο ρόλο που παίζει το συναίσθημα στην ανθρώπινη επικοινωνία, αν και η έρευνα πάνω στο συναίσθημα έχει ενταθεί τα τελευταία χρόνια (Perse, 1990a, 1990b, 1998). Παρόλα αυτά, χωρίς να ληφθούν υπόψη τόσο η νόηση όσο και το συναίσθημα, είναι ανέφικτο να ερμηνευθεί εκτενώς η ανθρώπινη συμπεριφορά (Scherer, 1984).

Εξοικείωση με το Διαδίκτυο

Στην διαπροσωπική επικοινωνία, η εξοικείωση είναι παρόμοια στη φύση της με την αρέσκεια και την έλξη (Bell & Daly, 1984). Ένα συνώνυμο της εξοικείωσης είναι η οικειότητα, η οποία ορίζεται ως «ο βαθμός στον οποίο ένα άτομο είναι θετικά διακείμενο απέναντι σε ένα άλλο» (Dillard et al, 1999). Επειδή η έλξη είναι μια θετική στάση ενός ατόμου απέναντι σε ένα άλλο, η εξοικείωση υπονοεί την θετική αξιολόγηση ενός ατόμου για ένα άλλο άτομο (Michener & DeLamater, 1994). Στη μαζική επικοινωνία, η έρευνα πάνω στην εξοικείωση έχει εστιαστεί στη στάση των ανθρώπων απέναντι σε ένα συγκεκριμένο μέσο ή περιεχόμενο.

Έκθεση στο Διαδίκτυο

Η έκθεση στα μέσα έχει υπάρξει σημαντικό αντικείμενο έρευνας σχετικά με τις επιπτώσεις των μέσων και τις επικοινωνιακές μετρήσεις (Rubin & Perse, 1994). Οι επιδράσεις των μέσων (π.χ. καλλιέργεια, ικανοποίηση) είναι τα αποτελέσματα της έκθεσης σε αυτά. Για να γίνουν κατανοητές οι χρήσεις των μέσων και οι ανταμοιβές τους, είναι απαραίτητο να διερευνηθεί η έκθεση στα μέσα.

Η Θεωρία Χρήσεων και Ανταμοιβών (Uses and Gratifications Theory)

Η *Θεωρία Χρήσεων και Ανταμοιβών* έχει αποτελέσει ένα κυρίαρχο παράδειγμα στο πεδίο των επικοινωνιακών μελετών για την ερμηνεία της έκθεσης του χρήστη στα μέσα. Έχει εφαρμοστεί σε μια ευρεία κλίμακα συμβατικών Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (Palmgreen et al., 1985), στη διαπροσωπική επικοινωνία (Rubin et al., 1988) και στο Διαδίκτυο (Charney & Greenberg, 2001, Papacharissi & Rubin, 2000). Πολλοί ερευνητές επικοινωνιακών μελετών (π.χ. Morris & Ogan, 1996, Ruggiero, 2000) υποστήριξαν ότι τα παραδοσιακά πρότυπα χρήσεων και ανταμοιβών μπορούν

ακόμα να προσφέρουν μια χρήσιμη βάση, από την οποία να ξεκινά η μελέτη του Διαδικτύου και της κατανάλωσης νέων μέσων επικοινωνίας, καθώς και μία πειστική θεωρητική ερμηνεία των αλλαγών στη χρήση επικοινωνιακών προτύπων, ακολουθώντας την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, όπως το Διαδίκτυο.

Η *Θεωρία των Χρήσεων και των Ανταμοιβών (UGT)* διατυπώθηκε από τους Katz, Haas και Gurevitch οι οποίοι ανέφεραν ότι «οι άνθρωποι επιλέγουν το περιεχόμενο των μέσων βασιζόμενοι σε βέβαιες ανάγκες ή ανταμοιβές που αναμένουν να ικανοποιήσουν ή να λάβουν από ποικίλες πηγές μέσων επικοινωνίας. Οι Katz, Blunder και Gurevitz προσδιόρισαν τις χρήσεις και τις ανταμοιβές ως τη μελέτη των «κοινωνικών και ψυχολογικών απαρχών των αναγκών, οι οποίες γεννούν προσδοκίες από τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας ή από άλλες πηγές και οι οποίες οδηγούν σε διαφορετικά πρότυπα έκθεσης στα μέσα ή δέσμευσης σε άλλες δραστηριότητες, καταλήγοντας τόσο στην ανάγκη ανταμοιβών όσο και σε άλλες συνέπειες, οι περισσότερες εκ των οποίων, κατά πάσα πιθανότητα, είναι αθέλητες» (Katz et al., 1974).

Ο Rubin διατύπωσε πέντε σύγχρονα συμπεράσματα για τα πλεονεκτήματα της Θεωρίας των Χρήσεων και των Ανταμοιβών:

- οι κοινωνιολογικοί παράγοντες, οι ψυχολογικές προδιαθέσεις και οι βιολογικές - περιβαλλοντικές συνθήκες επηρεάζουν τις ανάγκες των ανθρώπων
- η χρήση των μέσων είναι κατευθυνόμενη από κίνητρα και στόχους
- οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τα μέσα για να εκπληρώσουν δεδομένες ανάγκες τους
- τα μέσα ανταγωνίζονται με άλλα κανάλια επικοινωνίας για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των ατόμων
- τα άτομα έχουν μεγαλύτερη σημασία από τα μέσα, όσον αφορά στις επιπτώσεις των τελευταίων σε αυτή τη διαδικασία (Rubin, 2002)

Έρευνα - Σκοπός της Έρευνας

Ο κύριος αντικειμενικός σκοπός αυτής της έρευνας είναι να εξεταστεί ο ρόλος της επίδρασης των Προδιαθετικών Παραγόντων στη διάρκεια, στη ποσότητα και στα κίνητρα χρήσης του Διαδικτύου με την αξιοποίηση της συστημικής μεθοδολογίας της Θεωρίας Χρήσεων και Ανταμοιβών (UGT). Ένας πρωταρχικός στόχος είναι να σχεδιαστεί ένα μοντέλο χρήσης του Διαδικτύου και να διερευνηθούν οι συσχετίσεις μεταξύ των Προδρομικών Παραγόντων, των Διαμεσολαβητικών Παραγόντων και των Κινήτρων Χρήσης στη διάρκεια χρήσης του εξετάζοντας όλες τις πιθανές άμεσες και έμμεσες οδούς σε αυτό το μοντέλο. Επίσης στόχος της έρευνας είναι να εξεταστεί ο ρόλος των κινήτρων στην χρήση του Διαδικτύου. Αν και η έρευνα για τον προσδιορισμό των κινήτρων χρήσης του Διαδικτύου έχει γίνει εκτεταμένα για αρκετά χρόνια, οι ερευνητές δεν έχουν φθάσει σε μία συμφωνία για την τυπολογία τους. Όπως τονίζει η *Θεωρία Χρήσης και Ανταμοιβών (UGT)* πολλές μεταβλητές μπορεί να διαμεσολαβούν στις επιδράσεις κοινωνικών, βιολογικών και ψυχολογικών παραγόντων πάνω στο κοινό (Rubin, 2002).

Ερευνητικά Ερωτήματα και Υποθέσεις της Έρευνας

Τα Ερευνητικά Ερωτήματα διατυπώνονται ως εξής:

- **ΕΕ1** Ποια είναι η επιρροή της Αυτοεπάρκειας και της Νευρικότητας κατά τη διάρκεια της χρήσης του Διαδικτύου
- **ΕΕ2** Ποια είναι η επιρροή των Κινήτρων στη χρήση του Διαδικτύου

- **EE2α:** Ποια Κίνητρα Χρήσης του Διαδικτύου εξηγούν καλύτερα την ατομική τυπική χρήση του;

- **EE2β:** Ποια Κίνητρα Χρήσης του Διαδικτύου εξηγούν καλύτερα τη διάρκεια χρήσης του;

- **EE3** Ποια είναι η επιρροή της Εξοικείωσης και της Έκθεσης στο Διαδίκτυο και η σχέση τους με τη διάρκεια χρήσης του

- **EE4:** Διαφέρουν οι άνδρες και οι γυναίκες ως προς τα επίπεδα Αυτοεπάρκειας και της Νευρικότητας στη χρήση των Νέων Τεχνολογιών;

Η μελέτη των επικοινωνιακών κινήτρων είναι κεντρική στην έρευνα των χρήσεων και των ανταμοιβών. Επιπλέον, η φύση της προσωπικής εξάρτησης από τα μέσα συσχετίζεται είτε με στόχους είτε με κίνητρα (Grant, 1996). Ένας σημαντικός στόχος αυτής της μελέτης είναι να εξεταστεί ο ρόλος των κινήτρων στην χρήση των Νέων Τεχνολογιών. Αν και η έρευνα για τον προσδιορισμό των κινήτρων του Διαδικτύου έχει γίνει εκτεταμένα για αρκετά χρόνια, οι ερευνητές δεν έχουν φθάσει σε μία συμφωνία για την τυπολογία των διαδικτυακών κινήτρων.

Y1α: Η Αυτοεπάρκεια στις Νέες Τεχνολογίες θα προβλέψει θετικά τη διάρκεια χρήσης τους

Y1β: Η Νευρικότητα με τις Νέες Τεχνολογίες θα προβλέψει αρνητικά τη διάρκεια χρήσης τους

Y2: Τα κίνητρα χρήσης των Νέων Τεχνολογιών θα διαμεσολαβήσουν στη σχέση μεταξύ των Προδιαθετικών Παραγόντων, της Αυτοεπάρκειας και της Νευρικότητας με τις Νέες Τεχνολογίες

Y3: Η Νοητική Ανάμειξη, η Συναισθηματική Ανάμειξη και η Ανάμειξη Αλληλεπίδρασης θα διαμεσολαβήσουν στη σχέση μεταξύ των Κινήτρων Χρήσης των Νέων Τεχνολογιών και στη διάρκεια χρήσης τους

Y4: Η Εξοικείωση με τις Νέες Τεχνολογίες θα διαμεσολαβεί στη σχέση μεταξύ Ανάμειξης (δηλαδή Νοητικής, Συναισθηματικής και Ανάμειξης Αλληλεπίδρασης) και στη διάρκεια και ποσότητα χρήσης τους.

Ερευνητικός Σχεδιασμός

Η έρευνα δημοσκοπήσης είναι η πλέον συχνά χρησιμοποιούμενη ερευνητική μεθοδολογία στην *Θεωρία Χρήσης και Ανταμοιβών* (UGT) (Rubin, 2002) και έχει αποτελέσει ικανοποιητικό μέσο μέτρησης των κινήτρων και των επιδράσεων των μέσων. Ο Metts και οι συνεργάτες του (1991) δήλωσαν επίσης ότι η χρήση δημοσκοπήσεων αυτο-αναφοράς είναι πολύτιμη εφόσον το αντικείμενο μελέτης των ερευνητών είναι η στάση, η εμπειρία, το συναίσθημα, η συμπεριφορά και η ψυχολογική κατάσταση των συμμετεχόντων (Metts et al., 1991). Επιπλέον, οι μελέτες αυτο-αναφοράς υπήρξαν κατάλληλες στη μέτρηση της αυτο-επάρκειας στο Διαδίκτυο (π.χ. Eastin & LaRose, 2000), της ανησυχίας για το Διαδίκτυο (π.χ. Susskind & Stefanone, 2000), των κινήτρων για το Διαδίκτυο (π.χ. Perse, 1992), της ανάμειξης με τα μέσα (π.χ. Perse, 1990a), της ανάμειξης αλληλεπίδρασης (π.χ. Chen, 1992), της εξοικείωσης με το Διαδίκτυο (π.χ. Papacharissi & Rubin, 2000) και του εθισμού από το Διαδίκτυο (π.χ. Morahan-Martin & Schumacher, 2000). Για το λόγο αυτό, προκειμένου να εξετάσουμε το μοντέλο μας, τα ερευνητικά ερωτήματα και τις υποθέσεις, χρησιμοποιήσαμε μετρήσεις αυτο-αναφοράς σε ένα ερωτηματολόγιο.

Δείγμα της έρευνας

Πολλές μελέτες σχετικά με τις Νέες Τεχνολογίες έχουν χρησιμοποιήσει δείγματα πανεπιστημιακών φοιτητών. Οι Charney και Greenberg αναφέρουν ότι οι πανεπιστημιακοί φοιτητές αποτελούν καλό δείγμα μελέτης της χρήσης των Νέων

Τεχνολογιών, επειδή οι φοιτητές έχουν αξιοσημείωτη εμπειρία, άνετη πρόσβαση σε υπολογιστές και είναι προσανατολισμένοι προς το Διαδίκτυο. Για το λόγο αυτό, είναι πιο πιθανό να διατυπώνουν με σαφήνεια τα κίνητρά τους κατά τη χρήση των Νέων Τεχνολογιών (Charney & Greenberg, 2002). Παρά αυτά τα πλεονεκτήματα στη χρήση δειγμάτων φοιτητών για την έρευνα σχετικά με τη χρήση του Διαδικτύου, υπάρχει ο φόβος ότι η χρήση ενός τέτοιου δείγματος πιθανώς να περιορίσει το γενικό χαρακτήρα των ερευνητικών αποτελεσμάτων. Επιλέξαμε ως δείγμα σκοπιμότητας της έρευνας εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης οι οποίοι έχουν δυνατότητα χρήσης των Νέων Τεχνολογιών και επικοινωνίας μέσω διαδικτυακών εφαρμογών. Αναλογικά δείγματα και δείγματα σκοπιμότητας επιτρέπουν στους ερευνητές να αυξήσουν την δημογραφική μεταβλητότητα και ποικιλότητα (Kerlinger & Lee, 2000). Σε αυτή τη μελέτη, χρησιμοποιήσαμε την τεχνική ενός δείγματος σκοπιμότητας προκειμένου να αποκτήσουμε μια μεγάλη δεξαμενή συμμετεχόντων. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήσαμε αυτήν την μέθοδο για δυο λόγους:

- Οι παρελθοντικές μελέτες (π.χ. Perse, 1992) έχουν επιτυχώς χρησιμοποιήσει δείγματα σκοπιμότητας για να εξετάσουν τις χρήσεις των μέσων και τις ανταμοιβές τους
- Ο αντικειμενικός σκοπός αυτής της μελέτης είναι να διευκρινίσουμε τις σχέσεις μεταξύ εννοιών παρά να γενικεύσουμε τα αποτελέσματα στον πληθυσμό

Διανεμήθηκαν 500 ερωτηματολόγια σε γραπτή και ηλεκτρονική μορφή. Από αυτά επιστράφηκαν συμπληρωμένα 478 ερωτηματολόγια. Ένα σύνολο 473 ερωτηματολογίων ήταν σε θέση να χρησιμοποιηθεί. Τα υπόλοιπα 5 δεν κρίθηκαν αξιοποιήσιμα εξαιτίας ελλিপών δεδομένων ή αδυναμίας αναγνώσεώς τους. Μετά την γραφική απεικόνιση των δεδομένων, 2 ερωτηματολόγια απορρίφθηκαν εξαιτίας ακραίων τιμών. Έτσι, συνολικά 471 ερωτηματολόγια υποβλήθηκαν σε ανάλυση δεδομένων. Το φύλο κωδικοποιήθηκε ως εξής: Άντρας = 0 και Γυναίκα = 1. Το δείγμα ήταν 46,9% άντρες ($n = 221$) και 53,1% γυναίκες ($n = 250$) και οι ηλικίες των συμμετεχόντων κυμαίνονταν από 24 έως 63 ετών.

Μέτρηση της ατομικής τυπικής χρήσης του Διαδικτύου

Εξαιτίας του γεγονότος ότι η συγκεκριμένη μελέτη εστιάστηκε στην τυπική χρήση του Διαδικτύου, ένα ερώτημα σχετικά με τη μέτρηση της τυπικής ατομικής χρήσης του Διαδικτύου παρουσιάστηκε στην αρχή της έρευνας. Ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να έχουν στο νου τους την τυπική χρήση του Διαδικτύου, σύμφωνα με τα δικά τους πρότυπα, κατά την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Τα περιγραφικά στατιστικά στοιχεία έδειξαν ότι το:

- 44,2% των συμμετεχόντων τυπικά χρησιμοποιούσε ηλεκτρονική αλληλογραφία, συνομιλούσε σε chatrooms, είχε συμμετοχή σε πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, MySpace, Twitter κλπ) ($n = 208$)
- 36,1% τυπικά χρησιμοποιούσαν την περιήγηση στον Παγκόσμιο Ιστό ($n = 170$)
- 6,8% τυπικά χρησιμοποιούσαν το “κατέβασμα” (download) μουσικής, ταινιών ή παιχνιδιών¹ ($n = 32$)
- 6,8% τυπικά χρησιμοποιούσαν άλλες εφαρμογές του Διαδικτύου όπως τα Διαδικτυακά παιχνίδια ($n = 32$)
- 3,0% τυπικά χρησιμοποιούσαν ομάδες ειδήσεων ($n = 14$)

¹ Πιθανό η δραστηριότητα αυτή αφορά μεγαλύτερο ποσοστό χρηστών, αλλά υπάρχει σχετική απροθυμία παραδοχής της αφού χαρακτηρίζεται ως παράνομη.

- 2,3% τυπικά έκαναν αγορές μέσω Διαδικτύου ($n = 11$)
- 0,8% τυπικά χρησιμοποιούσαν εκπαιδευτικές ιστοσελίδες ($n = 4$)

Επομένως, το 80,3% των συμμετεχόντων ανέφεραν το e-mail ή την περιήγηση στον Παγκόσμιο Ιστό, ως την τυπική τους χρήση στο Διαδίκτυο. Λιγότερο από το 20% προσδιόρισαν άλλες λειτουργίες του Διαδικτύου ως τυπική τους χρήση. Εξαιτίας της ποικιλίας και την πολυπλοκότητας των λειτουργιών του Διαδικτύου, εστίασαμε στα πιο επιφανή πρότυπα χρήσης σε σχέση με τις υπόλοιπες τυπικές χρήσεις. Εξαιτίας του γεγονότος ότι τα κυριότερα πρότυπα τυπικής χρήσης στο συγκεκριμένο δείγμα ήταν η ηλεκτρονική κοινωνική αλληλεπίδραση και η περιήγηση στο Διαδίκτυο, κατά την εξέταση της σχέσης μεταξύ παραγόντων όπως των κινήτρων και της τυπικής χρήσης του Διαδικτύου, εστίασαμε στην ηλεκτρονική κοινωνική αλληλεπίδραση και στη γενική περιήγηση στον Παγκόσμιο Ιστό.

Ερευνητικά Εργαλεία της Έρευνας

Αυτοεπάρκεια στο Διαδίκτυο

Έχει υπάρξει ελάχιστη έρευνα σχετικά με την Αυτοεπάρκεια στο Διαδίκτυο. Για το λόγο αυτό, υπάρχουν λίγες μόνο κλίμακες μέτρησης της αυτοεπάρκειας στο Διαδίκτυο. Χρησιμοποιήσαμε την Κλίμακα 8-στοιχείων για την Αυτοεπάρκεια στο Διαδίκτυο, των Eastin και LaRose (2000) (π.χ. «νιώθω αυτοπεποίθηση κατά τη χρησιμοποίηση του Διαδικτύου για συλλογή δεδομένων»). Αυτή είναι μια διεθνής κλίμακα για την αυτοεπάρκεια στο Διαδίκτυο (Eastin & LaRose, 2000), καθώς αντανάκλα την αυτοεπάρκεια των ατόμων σε μια ποικιλία λειτουργιών του Διαδικτύου. Η αυτοεπάρκεια στο Διαδίκτυο αξιολογήθηκε σε μια κλίμακα Likert 5 σημείων, κυμαινόμενη από 1 (διαφωνώ απόλυτα) έως 5 (συμφωνώ απόλυτα).

Νευρικότητα κατά τη διάρκεια περιήγησης στο Διαδίκτυο

Οι ερευνητές δεν έχουν έρθει σε συμφωνία σχετικά με την μέτρηση της Νευρικότητας κατά τη διάρκεια περιήγησης στο Διαδίκτυο (Susskind & Stefanone, 2000, Susskind et al., 2003). Όπως προαναφέρθηκε, η Νευρικότητα κατά τη διάρκεια χρήσης Υπολογιστών συχνά συνδυάζεται με τη Νευρικότητα κατά τη διάρκεια περιήγησης στο Διαδίκτυο. Για το λόγο αυτό, υιοθετήσαμε την Κλίμακα Νευρικότητας κατά τη διάρκεια χρήσης Υπολογιστών (Heinssen, Glass & Knight, 1987) προκειμένου να μετρήσουμε τη Νευρικότητα κατά τη διάρκεια περιήγησης στο Διαδίκτυο. Η Κλίμακα Μέτρησης Νευρικότητας κατά τη διάρκεια χρήσης Υπολογιστών εμπεριέχει 19 στοιχεία (π.χ. «η πρόκληση της εκμάθησης υπολογιστών είναι συναρπαστική»). Οι επιλογές απάντησης κυμαίνονταν από 1 (διαφωνώ απόλυτα) έως 5 (συμφωνώ απόλυτα). Στη παρούσα μελέτη χρησιμοποιήσαμε την παραλλαγή 8 στοιχείων των Althaus & Tewksbury (2000) 8 στοιχείων της Κλίμακας Μέτρησης Νευρικότητας κατά τη διάρκεια χρήσης Υπολογιστών, επειδή αυτή η παραλλαγή είναι πιο συνοπτική από τις υπόλοιπες και δεν υπάρχει ουσιώδης διαφορά, όσον αφορά την αξιοπιστία, μεταξύ των παραλλαγών.

Κίνητρα χρήσης του Διαδικτύου

Χρησιμοποιήσαμε την Κλίμακα Κινήτρων (CMC), των Papacharissi & Rubin (2000), προκειμένου να μετρήσουμε τα κίνητρα χρήσης Διαδικτύου. Οι άνθρωποι χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για να ικανοποιήσουν διαπροσωπικές ανάγκες και ανάγκες σχετικά με τα μέσα. Η Κλίμακα Κινήτρων (CMC), συνδυάζει διαπροσωπικά κίνητρα (συντροφικότητα, συναισθηματισμό και έλεγχο), κίνητρα σχετικά με τα μέσα (πληροφόρηση, συνήθεια, διασκέδαση, χαλάρωση, κοινωνική αλληλεπίδραση,

απόδραση και επιτήρηση) και κίνητρα σχετικά με τη νέα τεχνολογία (άνεση, οικονομία, έλεγχος χρόνου και ανάγκη έκφρασης).

Νοητική Ανάμειξη στο Διαδίκτυο

Μετρήσαμε ξεχωριστά την νοητική από τη συναισθηματική ανάμειξη. Η νοητική ανάμειξη δίνει έμφαση στην υψηλή προσοχή και την λεπτομερή επεξεργασία των μηνυμάτων (Perse, 1990a). Χρησιμοποιήσαμε την κλίμακα Νοητικής Ανάμειξης της Perse (1990a) διαβάθμισης Likert 5 στοιχείων (1=διαφωνώ απόλυτα έως 5=συμφωνώ απόλυτα)

Συναισθηματική Ανάμειξη στο Διαδίκτυο

Η συναισθηματική ανάμειξη δίνει έμφαση στο πώς νιώθουν οι άνθρωποι όταν χρησιμοποιούν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Ο όρος συναισθηματική ανάμειξη χρησιμοποιείται για να αντικατοπτρίσει τη διάθεση και τα συναισθήματα των ανθρώπων που προκαλούνται από τα μέσα ή το περιεχόμενό τους (Zaichkowsky, 1994). Οι ερευνητές έχουν μετρήσει την συναισθηματική ανάμειξη με διάφορους τρόπους. Ωστόσο, η πλειονότητα των ερευνών έχει εξετάσει τους διαφορετικούς τύπους συναισθηματικών αντιδράσεων. Στο παρελθόν, οι ερευνητές έχουν γενικά προτιμήσει τη χρήση της *Λίστας Ελέγχου Επιθέτων Διάθεσης* (MACL) (Nowlis, 1965) για τη μέτρηση της συναισθηματικής ανάμειξης, αφού αυτή η κλίμακα υπολογίζει μια ευρύτερη γκάμα διαθέσεων ή συναισθημάτων. Η προσαρμοσμένη *Λίστα Ελέγχου Επιθέτων Διάθεσης* (MACL) αποτελείται από μια λίστα 20 επιθέτων, η οποία περιγράφει ποικίλες διαθέσεις (Hsu & Price, 1993).

Ανάμειξη Αλληλεπίδρασης

Χρησιμοποιήσαμε αρκετά στοιχεία από την *Κλίμακα Ανάμειξης Αλληλεπίδρασης* (IIS) του Cegala (1981) προκειμένου να μετρήσουμε την ανάμειξη αλληλεπίδρασης των ατόμων σε συνθήκες διαμεσολάβησης υπολογιστών. Οι προηγούμενες μελέτες (π.χ. Allen, 1991) έχουν δείξει ότι η *Κλίμακα Ανάμειξης Αλληλεπίδρασης* (IIS) είναι μια έγκυρη κλίμακα μέτρησης της ανάμειξης αλληλεπίδρασης σε μια ποικιλία περιπτώσεων.

Εξοικείωση με το Διαδίκτυο

Χρησιμοποιήσαμε την *Κλίμακα Εξοικείωσης* (Ebersole, 2000) για να μετρήσουμε την εξοικείωση στο Διαδίκτυο. Στο παρελθόν παραλλαγές αυτής της κλίμακας έχουν χρησιμοποιηθεί για να μετρηθεί η εξοικείωση με διάφορα είδη προγραμμάτων, όπως οι τηλεοπτικές σειρές και οι ειδήσεις.

Έκθεση στο Διαδίκτυο

Για να αξιολογήσουμε την καθημερινή έκθεση στο Διαδίκτυο, μετρήσαμε την ποσότητα, τον τύπο και τη διάρκεια χρήσης του Διαδικτύου (Papacharissi & Rubin, 2000). Ζητήσαμε από τους συμμετέχοντες να προσδιορίσουν πόσα λεπτά χρησιμοποιούν κάθε λειτουργία του Διαδικτύου σε μια μέση μέρα και πόσα λεπτά χρησιμοποίησαν λειτουργίες του Διαδικτύου την προηγούμενη ημέρα από τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Ο βαθμός έκθεσης στο Διαδίκτυο υπολογίστηκε ως το σύνολο των λεπτών που ξοδεύονται σε Διαδικτυακές λειτουργίες καθημερινά (Papacharissi & Rubin, 2000).

Δημογραφικές Μεταβλητές

Αν και οι δημογραφικές μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν κατά κύριο λόγο για να περιγράψουν το δείγμα, θεωρήσαμε ότι θα μπορούσαν να λειτουργήσουν και ως μεταβλητές ελέγχου για ανάλυση δεδομένων. Το φύλο συσχετιζόταν σε σημαντικό βαθμό με την Αυτοεπάρκεια στο Διαδίκτυο. Η ηλικία συσχετιζόταν σε σημαντικό βαθμό με την Αυτοεπάρκεια στο Διαδίκτυο, το Κίνητρο Υποκατάστασης, την Νευρικότητα για το Διαδίκτυο, το Κίνητρο Κοινωνικής Αλληλεπίδρασης και το βαθμό χρήσης του Διαδικτύου. Το φύλο και η ηλικία συσχετιζόνταν με άλλες ενδιαφέρουσες μεταβλητές, όπως η αυτοεπάρκεια στο Διαδίκτυο. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιήσαμε τις δυο δημογραφικές μεταβλητές ως μεταβλητές ελέγχου στο πρώτο βήμα της ιεραρχικής ανάλυσης παλινδρόμησης πριν εισαχθούν άλλες μεταβλητές στην εξίσωση.

Περίληπτικά Συμπερασματικά Σχόλια

Αν και οι δημογραφικές μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν κατά κύριο λόγο για να περιγράψουν το δείγμα, θεωρήσαμε ότι θα μπορούσαν να λειτουργήσουν και ως μεταβλητές ελέγχου για ανάλυση δεδομένων. Το φύλο συσχετιζόταν σε σημαντικό βαθμό με την αυτο-επάρκεια στο Διαδίκτυο. Η ηλικία συσχετιζόταν σε σημαντικό βαθμό με την αυτο-επάρκεια στο Διαδίκτυο, το κίνητρο υποκατάστασης, την νευρικότητα για το Διαδίκτυο, το κίνητρο κοινωνικής αλληλεπίδρασης, τον εθισμό από το Διαδίκτυο και το βαθμό χρήσης του Διαδικτύου.

Το φύλο και η ηλικία συσχετιζόνταν με άλλες ενδιαφέρουσες μεταβλητές, όπως η αυτο-επάρκεια στο Διαδίκτυο. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιήσαμε τις δυο δημογραφικές μεταβλητές ως μεταβλητές ελέγχου στο πρώτο βήμα της ιεραρχικής ανάλυσης παλινδρόμησης πριν εισαχθούν άλλες μεταβλητές στην εξίσωση.

Συγκεκριμένα, διαπιστώσαμε μια θετική σχέση μεταξύ *αυτο-επάρκειας* στο Διαδίκτυο και *έκθεσης* σε αυτό και μια αρνητική σχέση μεταξύ *νευρικότητας* για το Διαδίκτυο και *έκθεσης* σε αυτό. Διαπιστώσαμε επίσης ότι τα *κίνητρα* μεσολάβησαν στη σχέση μεταξύ *ατομικών προδιαθέσεων* και εθισμού από το Διαδίκτυο. Επιπλέον, διαπιστώσαμε μια θετική σχέση μεταξύ *κινήτρων* και τυπικής χρήσης Διαδικτύου από τα άτομα, καθώς και μια σημαντική σχέση μεταξύ *κινήτρων* και *έκθεσης* στο Διαδίκτυο. Επιπλέον, διαπιστώσαμε μια σημαντική διαφορά μεταξύ των φύλων στην *αυτο-επάρκεια* για το Διαδίκτυο και τη *νευρικότητα* με αυτό.

Αποτελέσματα ανά Ερευνητικό Ερώτημα

Ερευνητικό Ερώτημα 1

Το ΕΕ1α διερευνούσε τη σχέση μεταξύ *κινήτρων χρήσης* του Διαδικτύου και της ατομικής τυπικής χρήσης του Διαδικτύου. Πάνω από το 80% των συμμετεχόντων τυπικά χρησιμοποιούσαν το Διαδίκτυο για ηλεκτρονική επικοινωνία ή γενική περιήγηση στον Παγκόσμιο Ιστό. Αυτό έρχεται σε συμφωνία με προηγούμενες έρευνες (π.χ. Katz & Aspen, 1997, Stafford et al., 1999, Katz & Rice, 2002). Σε αυτή τη μελέτη, σε συμφωνία με τα ευρήματα του Teo (2001), παρατηρήθηκε ότι τα κορίτσια είναι πιο πιθανό να χρησιμοποιούν τυπικά την ηλεκτρονική αλληλογραφία από τα αγόρια. Και τα αγόρια είναι πιο πιθανό από τα κορίτσια να χρησιμοποιούν τυπικά το Διαδίκτυο για περιήγηση στον Παγκόσμιο Ιστό. Ως επικοινωνιακό εργαλείο, η ηλεκτρονική επικοινωνία παρέχει δυνατότητες έκφρασης του εαυτού και αλληλεπίδρασης με άλλους. Ο Teo (2001) εξήγησε ότι οι άντρες είναι πιο πιθανό να ενδιαφέρονται για τη χρήση του Διαδικτύου ως μέσο εκμάθησης, ενώ οι γυναίκες να ενδιαφέρονται για την επικοινωνία με άλλους στο Διαδίκτυο.

Το ΕΕ1β και το ΕΕ1γ έθεταν το ερώτημα του πώς τα *κίνητρα χρήσης* για το Διαδίκτυο ερμηνεύουν το *βαθμό* και τη *διάρκεια* χρήσης του. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι άντρες ήταν πιο πιθανό να δαπανούν χρόνο χρησιμοποιώντας το Διαδίκτυο από ότι οι γυναίκες. Αυτό έρχεται σε συμφωνία με τον ισχυρισμό των Katz & Rice (2002), ότι οι τεχνολογίες επικοινωνίας διαθέτουν «ενσωματωμένους προΐδεασμούς» και απευθύνονται σε συγκεκριμένες κοινωνικο-δημογραφικές ομάδες.

Ερευνητικό Ερώτημα 2

Το ΕΕ2 διερευνούσε τη σχετική συνεισφορά προδρομικών παραγόντων στην πρόβλεψη του εθισμού από το Διαδίκτυο. Οι προδιαθεσιακοί παράγοντες, όπως η *αυτο-επάρκεια* και η *νευρικότητα*, είναι πιο σημαντικοί προγνωστικοί παράγοντες του εθισμού από το Διαδίκτυο από ότι τα *δημογραφικά στοιχεία*. Όμως, το *κίνητρο χρήσης* και η *ανάμειξη* ήταν πιο σημαντικοί προγνωστικοί δείκτες του εθισμού από το Διαδίκτυο συγκριτικά με τους προδιαθεσιακούς παράγοντες. Μεταξύ των ποικίλων κινήτρων χρήσεως του Διαδικτύου, η *υποκατάσταση*, η *αναζήτηση πληροφοριών* και η *κοινωνική αλληλεπίδραση* ήταν τα πλέον επιφανή στην πρόβλεψη του εθισμού από το Διαδίκτυο. Το *κίνητρο υποκατάστασης* αντανakλούσε έναν τελετουργικό προσανατολισμό, ενώ τα *κίνητρα αναζήτησης πληροφοριών* και *κοινωνικής αλληλεπίδρασης* αντανakλούσαν έναν οργανικό προσανατολισμό (Rubin, 2002). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το *κίνητρο υποκατάστασης* είχε μεγαλύτερη επίδραση στον εθισμό από το Διαδίκτυο από ότι ο οργανικός προσανατολισμός.

Ερευνητικό Ερώτημα 3

Το ΕΕ3 διερευνούσε τις άμεσες και έμμεσες διαδρομές από τις *προδιαθέσεις*, τα *κίνητρα χρήσης*, την *ανάμειξη*, την *εξοικείωση* και την *έκθεση* κατά την πρόβλεψη του εθισμού από το Διαδίκτυο. Οι ατομικές προδιαθέσεις δεν έχουν καμία άμεση επίδραση στον εθισμό από το Διαδίκτυο για αυτούς τους συμμετέχοντες. Και πάλι αυτό προσφέρει υποστήριξη στο επιχείρημα ότι ο εθισμός από τα μέσα προέρχεται από τα *κίνητρα χρήσης* και τους προσανατολισμούς των μέσων (Rubin, 2002). Οι ατομικές προδιαθέσεις επηρεάζουν τα αποτελέσματα των μέσων επιδρώντας στα *κίνητρα χρήσης*, τα οποία με τη σειρά τους επηρεάζουν την *ανάμειξη* με τα μέσα.

Ερευνητικό Ερώτημα 4

Το ΕΕ4 διερευνούσε το εάν οι άντρες και οι γυναίκες διαφέρουν στα επίπεδα *αυτο-επάρκειας* και *νευρικότητας* με το Διαδίκτυο. Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι οι άντρες είχαν την τάση να επιδεικνύουν μεγαλύτερη *αυτο-επάρκεια* από ότι οι γυναίκες. Οι άντρες επίσης είχαν την τάση να έχουν λιγότερη *νευρικότητα* με το Διαδίκτυο από τις γυναίκες. Αυτά τα αποτελέσματα υποστηρίζουν παρελθοντικά ερευνητικά ευρήματα (π.χ. Durndell & Haag, 2002, Whitley 1997). Μια πιθανή εξήγηση είναι ότι η διαδικτυακή κουλτούρα έχει αρσενική φύση και μια τέτοια ανδροκρατούμενη τεχνολογία ενισχύει την ανισότητα των ανθρώπων και τη διαφορετικότητα των φύλων (Durndell & Haag, 2002). Επίσης, η πολύ αρνητική συσχέτιση ($r = -.71, p < .001$) μεταξύ *αυτο-επάρκειας* στο Διαδίκτυο και *νευρικότητας* με αυτό υποδηλώνει ότι οι δύο δομές σχετίζονται στενά μεταξύ τους. Η υψηλή *αυτο-επάρκεια* Διαδικτύου πιθανώς να υποδηλώνει χαμηλή *νευρικότητα* με αυτό. Από την άλλη μεριά, η υψηλή *νευρικότητα* με το Διαδίκτυο πιθανώς να υποδηλώνει χαμηλή *αυτο-επάρκεια*. Αυτό το εύρημα είναι σύμφωνο με την άποψη ότι η *νευρικότητα* υπολογιστών είναι μια διάσταση ή ένα τμήμα της *αυτο-επάρκειας* στους υπολογιστές ή αντιστρόφως (π.χ. Beckers & Schmidt, 2001, Compeau & Higgins, 1995).

Συζήτηση

Οι ερευνητές έχουν ασχοληθεί με τα αποτελέσματα του Διαδικτύου πάνω στους ανθρώπους και την κοινωνία. Για παράδειγμα, οι Katz και Rice (2002) περιέγραψαν δύο αντιθετικές προοπτικές για το Διαδίκτυο. Στον ένα πόλο υπάρχει η δυσοίωση άποψη που αναφέρει ότι η ευρεία χρήση του Διαδικτύου θα επιφέρει αρνητικές συνέπειες στους ανθρώπους. Συγκεκριμένα υποστηρίζει ότι το Διαδίκτυο θα μεγιστοποιήσει το ψηφιακό κενό μεταξύ κοινωνικο – δημογραφικών ομάδων, θα μειώσει την ανάμειξη σε κοινωνικές δραστηριότητες και θα δημιουργήσει ψυχολογικά προβλήματα και εθιστικές συμπεριφορές. Στον άλλο πόλο, η άποψη των οπтимιστών υποστηρίζει ότι το Διαδίκτυο θα υπερνικήσει τους περιορισμούς χώρου και χρόνου και θα δημιουργήσει περισσότερες ευκαιρίες για τα άτομα και τις επιχειρήσεις. Αυτή η μελέτη προέβλεπε σχετικά με την υπόθεση της Θεωρίας Χρήσεων και Ανταμοιβών (UGT) ότι η επιρροή των προδιαθετικών παραγόντων στη χρήση του Διαδικτύου και στα αποτελέσματά του πιθανώς να διαμεσολαβείται και από άλλους παράγοντες όπως είναι η συναισθηματική και η νοητική ανάμειξη. Για το λόγο αυτό εστιάσαμε στο αποτέλεσμα προδιαθετικών και διαμεσολαβητικών παραγόντων (δηλαδή αυτο-επάρκεια Διαδικτύου, νευρικότητα Διαδικτύου, κίνητρα, ανάμειξη μέσων, ανάμειξη αλληλεπίδρασης και εξοικείωση με το Διαδίκτυο) σε σχέση με τη χρήση του Διαδικτύου.

Βιβλιογραφία

- Albion, P. R. (2001). Some factors in the development of self-efficacy: Beliefs for computer use among teacher education students. *Journal of Technology & Teacher Education*, 9, pp. 321-347
- Allen, T., (1991). Effects of metaknowledge on talk duration and interaction involvement in small group decision-making. *Communication Research Reports*, 8, pp. 1-7
- Althaus, S. L. & Tewksbury, D. (2000). Patterns of Internet and traditional news media use in a networked community, *Political Communication*, 17, pp. 21-45
- Andrews, J. C, Durvasula, S., & Akhter, S. H., (1990). A framework for conceptualizing and measuring the involvement construct in advertising research. *Journal of Advertising*, 19(4), pp. 27-40
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*. 84, pp. 191-215
- Beckers, J. J., & Schmidt, H. G. (2001). The structure of computer anxiety: A six-factor model. *Computer in Human Behavior*, 17, pp. 35-49
- Bozionelos, N. (2001). Computer anxiety: Relationship with computer experience and prevalence. *Computers in Human Behavior* 17, pp. 213-224
- Brosnan, M., & Lee, W. (1998). A cross-cultural comparison of gender difference in computer attitudes and anxieties: The United Kingdom and Hong Kong. *Computers in Human Behavior*, 14, pp. 559-577
- Cegala, D. J., (1981). Interaction involvement: A cognitive dimension of communication competence. *Communication Education*, 30, pp. 109-121
- Charney, T. & Greenberg, B. S. (2002). Uses and gratifications of the Internet, In C. A. Lin & D. J. Atkin (Eds.), *Communication technology and society: Audience adoption and uses* (pp. 379-408). Cresskill, NJ, Hampton Press
- Chen, G., (1992). Communication adaptability and interaction involvement as predictors of cross-cultural adjustment, *Communication Research Reports*, 9, pp. 33-41
- Chen, Y., Milbrath, L., & Kinzie, M. B. (2000). Computer technology training for prospective teachers: Computer attitudes and perceived self-efficacy. *Journal of Technology & Teacher Education*, 8, pp. 373-386
- Compeau, D. & Higgins, C. A. (1995). Computer self-efficacy: Development of a measure and initial test. *MIS Quarterly*, 19, pp. 189-221
- Compeau, D. Higgins, C. A., & Huff, S. (1999). Social cognitive theory and individual reactions to computing technology: A longitudinal study. *MIS Quarterly*, 23, pp. 145~58
- Cuban, L., (2001). Oversold and Underused: Computers in the Classroom. Cambridge, *Harvard University Press*

- Daly, J. A., & Miller, M. D., (1975). The empirical development of an instrument to measure writing apprehension, *Research in the Teaching of English*, 9, pp. 242-249
- Δερτούζος, Μ., (1998). *Τι μέλλει γενέσθαι*. Αθήνα, Νέα Σύνορα – Α.Α. Λιβάνης
- Dreyfus H. (2001). *Τι δεν μπορούν να κάνουν ακόμα οι υπολογιστές*; Παν. Εκδόσεις Κρήτης
- Durndell, A., & Hagg, Z. (2002). Computer self efficacy, computer anxiety, attitudes towards the Internet and reported experience with the Internet, by gender, in an east European sample, *Computers in Human Behavior*, 18, pp. 521-535
- Eastin, M. S., & LaRose, R., (2000). Internet self-efficacy and the psychology of the digital divide. *Journal of Computer Mediated Communication*, 6, pp. 1-15
- Ebersole, S., (2000). Uses and gratifications of the web among students, *Journal of computer mediated communication*, 6(1), pp. 1-17
- Fredin, E. S., & David, P., (1998), Browsing and the hypermedia interaction cycle: A model of self-efficacy and goal dynamics. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 75, pp. 35-54
- Grant, A. E. (1996). Media dependency and multiple media sources, In A. Crigler (Ed.), *The psychology of political communication* (pp. 199-210). Ann Arbor, University of Michigan Press
- Heinssen, Jr., R., Glass, C., & Knight, L., (1987). Assessing computer anxiety: Development and validation of the Computer Anxiety Rating Scale, *Computers in Human Behavior*, 3, pp. 49-59
- Hopf, T., & Colby, N., (1992). The relationship between interpersonal communication apprehension and self-efficacy, *Communication Research Reports*, 9, pp. 131-135
- Hsu, M., & Price, V., (1993). Political expertise and affect: Effects on news processing. *Communication Research*, 20, pp. 671-695
- Ihde D., (2004). *Εισαγωγή στη Φιλοσοφία της Τεχνολογίας*, Αθήνα, Κάτοπτρο
- Katz, E., Blunder, J. G., & Gurevitch, M., (1974). Utilization of mass communication by the individual, In E. Katz (Ed.), *The uses of mass communications: Current perspectives on gratifications research* (pp. 19-32). Beverly Hills, CA, SAGE
- Katz, E., Gurevitch, M., & Haas, H., (1973). On the use of the mass media for important things, *Studies in Broadcasting*, 9, pp. 31-65
- Katz, J. E., & Rice, R. E., (2002). *Social consequences of Internet use: Access, involvement, and interaction*. Cambridge, MA, MIT Press
- Kerlinger, F. N., & Lee, H. B. (2000). *Foundations of behavioral research* (4th ed.), Fort Worth, TX, Harcourt College
- Levy, M. R., & Windahl, S. (1985). The concept of audience activity, In K. E. Rosengren, L. A. Wenner, & P. Palmgreen (Eds.), *Media gratifications research: Current perspectives* (pp. 109-122). Beverly Hills, CA, Sage
- Means, B. (1994), Using technology to advance education reform, In B. Means (Ed.), *Technology and education reform: The reality behind the promise* (pp. 1-21), San Francisco, CA, Jossey-Bass
- Metts, S., Sprecher, S., & Cupach, W. R., (1991). Retrospective self-reports, In B. M. Montgomery & S. Duck (Eds.), *Studying interpersonal interaction* (pp. 162-178), New York, Guilford Press
- Mitra, A., (1998). Categories of computer use and their relationships with attitudes toward computers, *Journal of Research on Computing in Education*, 30, pp. 281-296
- Morahan-Martin, J., (2001). Incidence and correlates of pathological Internet use among college students, *Computers in Human Behavior*, 16, pp. 13-29
- Nowlis, V. (1965). Research with the Mood Adjective Check List, In S. S. Tomkins & C. E. Izard (Eds.), *Affect, cognition, and personality: Empirical studies* (pp. 352-389), New York, Springer
- Papacharissi, Z., & Rubin, A. M., (2000). Predictors of Internet usage, *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 44, pp. 175-196
- Pedersen, P. E., (2002). The adoption of text messaging services among Norwegian teens: Development and test of an extended adoption model. Retrieved April 20, 2010, from ikt.hia.no/perrep/snf_23_02.pdf
- Perse, E. M., (1990a). Audience selectivity and involvement in the newer media environment, *Communication Research*, 17, pp. 675-697
- Perse, E. M., (1992). Predicting attention to local television news: Need for cognition and motives for viewing. *Communication Reports*, 5, pp. 40-49
- Reeves, B., & Nass, C. (1996). *The media equation: How people treat computers, television, and new media like real people and places*. New York, Cambridge University Press
- Reinsch, N. L., Steele, C. M., Lewis, P. V., Stano, M., & Beswick, R. W. (1990). Measuring telephone apprehension, *Management Communication Quarterly*, 4, pp. 198-221

- Rubin, A. M. (1998). Personal involvement with the media. In J. S. Trent (Ed.), *Communication: Views from the helm for the 21st century* (pp. 257-263). Boston, Allyn & Bacon
- Rubin, A. M. (2002). The uses-and-gratifications perspective of media effects. In J. Bryant & D. Zillmann (Eds.), *Media effects: Advances in theory and research* (2nd ed., pp. 525-548). Mahwah, NJ, Erlbaum
- Rubin, A. M., & Perse, E. M. (1987a). Audience activity and soap opera involvement: A uses and effects investigation. *Human Communication Research* 14, pp. 246-268
- Rubin, R. B., Martin, M. M., Bruning, S. S., & Powers, D. E. (1993), Test of a self-efficacy model of interpersonal communication competence. *Communication Quarterly*, 4i, pp. 210-220
- Rubin, A. M., & Step, M. M. (1997). Viewing television talk shows, *Communication Research Reports*, 14, pp. 106-115
- Salanova, M., Grau, R. M., Cifre, E., & Llorens, S. (2000). Computer training, frequency of usage and burnout: The moderating role of computer self-efficacy. *Computers in Human Behavior*, 16, pp. 575-590
- Schumacher, P., & Morahan-Martin, J., (2001). Gender, Internet and computer attitudes and experiences, *Computers in Human Behavior*, 17, pp. 95-110
- Smith, B., Caputi, P., & Rawstorne, P. (2000). Differentiating computer experience and attitudes toward computers: An empirical investigation. *Computers in Human Behavior*, 16, pp. 59-81
- Snyder, R. A., & Morris, J. H., (1984). Organizational communication and performance, *Journal of Applied Psychology*, 69, pp. 461-465
- Susskind, A. M., Bonn, M. A., & Dev, C. S. (2003). To look or book: An examination of consumers' apprehensiveness toward Internet use. *Journal of Travel Research*, 41, pp. 256-264
- Susskind, A. M., & Stefanone, M. A., (2000). *Internet apprehensiveness: An examination of online information seeking and purchasing behavior*. Paper presented at the annual conference of the International Communication Association, Acapulco, Mexico
- Tam, S. (1996). Self-efficacy as a predictor of computer skills learning outcomes of individuals with physical disabilities. *Journal of Psychology*, 130(1), pp. 51-59
- Torkzadeh, G., & Van Dyke, T. P. (2002). Effects of training on Internet self-efficacy and computer user attitudes, *Computers in Human Behavior*, 18, pp. 479-494
- Zaichkowsky, J. L., (1994). The personal involvement inventory: Reduction, revision, and application to advertising. *Journal of Advertising*, 23(4), pp. 59-69
- Zhang, A., & Lu, Q., (2002). The regulation of self-efficacy and attributional feedback on motivation, *Social Behavior & Personality*, 30, pp. 281-188